

Трамбовецька Є.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: СТРУКТУРНО- ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Процес вдосконалення системи державного управління в Україні є актуальним на сьогоднішній день, особливо в контексті адміністративно-правової реформи. Для цього важливе значення має питання визначення функцій державного управління, за допомогою яких найефективніше здійснюватиметься державне управління, віднайти оптимальні варіанти розподілу цих функцій між органами державного управління.

Державне управління завдяки його об'єктивним властивостям є системним утворенням, і для наукової характеристики певних його аспектів доцільно використовувати певні пізнавальні засоби системного підходу. На думку В. Б. Авер'янова, структурний та функціональний аспект системного підходу – це саме ті аспекти, які розкривають основні сторони побудови та функціонування (діяльності) будь-якої соціальної системи (Державне управління : Теорія і практика / За заг. ред. В. Б. Авер'янова . – К. : Юрінком Інтер, 1998. – с. 140). Як вказує О. Ю. Оболенський, зміст системно-функціонального аспекту полягає в тому, що для досягнення загальної мети, корисного результату або сукупності цілей система виконує певні функції, а зміст системно-структурного аспекту – в тому, що система має власну внутрішню організацію, спосіб взаємодії своїх складових (Оболенський О. Ю. Теорія системного підходу в державному управлінні // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 1996. – № 3. – с. 151–158). Отже, використання функціонального та структурного аспекту системного підходу дозволять охарактеризувати явище державного управління з точки зору його функціонального та структурного змісту та виділити його функціональну структуру.

У юридичній науці є загальновизнаною думка про те, що зміст державного управління найбільш виразно проявляється в його функціях (Совершенствование аппарата государственного управления. Конституционный аспект / Под общ. ред. В. В. Цветкова – К.: Наукова думка, 1982. – с. 186-212.). Структура державного управління безпосередньо пов'язана з функціями державного управління, бо вони (функції) є основою для формування структури системи державного управління, і взаємодії її компонентів (Державне управління: навч. посібник для вузів/ В. Я. Малиновський . – 2-ге вид., доповн. та переробл. – К. : Атіка, 2003 . – с. 200).

Стосовно поняття функцій державного управління в юридичній літературі викладено багато думок з цього приводу. Не вдаючись, до детального аналізу визначення поняття функцій державного управління,

вбачається за доцільне виходити із розуміння функцій як складових спеціалізованих частин змісту управлінської діяльності, які характеризуються певною цільовою самостійністю та якісною однорідністю.

Кожна функція державного управління здійснюється через певний комплекс управлінських функцій цих органів, що розподіляються як на горизонтальному так і на вертикальному рівні. Безпосередньо в управлінських функціях органів державного управління функції державного управління конкретизуються, диференціюються та розосереджуються. Управлінські функції органів державного управління можна визначити як юридично визначені та закріплені види керуючих впливів окремих органів державного управління, які вони мають право і зобов'язані здійснювати по відношенню до певних керованих об'єктів. Характеристики цих функцій випливають з характеристик функцій державного управління, тобто вони також розрізняються за предметом (спрямованістю впливу), змістом (організаційно-регулюючими здібностями), способом реалізації (сукупністю засобів впливу).

Сукупність функцій державного управління й управлінських функцій органів державної влади у їх взаємодії складають функціональну структуру державного управління. Ця структура забезпечує як управлінський взаємозв'язок держави як суб'єкта управління із суспільною системою, так і внутрішню динамічність її як системи, що управляє (Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. Курс лекций. – М.: Юрид. лит., 1997. – с. 125).

Функціональна структура державного управління є явищем складним та багаторівневим. На її характер та варіативність впливає багато чинників, серед яких: і форма державного устрою, і форма правління, і рівень місцевого самоврядування, і сукупність цілей, завдань, функцій та повноважень держави загалом. Важливим практичним питанням з огляду на вищевказане є забезпечення результативності та ефективності функціональної структури державного управління, з одного боку, та гнучкості та адаптивності до цілей, що змінюються, – з іншого.

Також заслуговує на увагу питання об'єктивізації функцій управління, тобто забезпечення їх відповідності управлінським потребам та інтересам об'єктів управління; чітке юридичне оформлення переліку управлінських функцій, які відповідають конкретному рівню органів державної влади чи органів місцевого самоврядування; закріплення функцій державного управління в компетенції цих органів.

На жаль, на сьогоднішній день в Україні існує така нормотворча практика, за якої набір управлінських функцій, закріплений за певним органом державної влади, не завжди відповідає його цільовому призначенню. Це часто призводить до ситуації, коли посилена управлінська діяльність органу державного управління не здійснює дієвого впливу на об'єкт управління.

Тобто, як бачимо, питання щодо правової характеристики функціональної структури державного управління як поєднання функцій державного управління та управлінських функцій органів державного управління має безпосередньо практичне значення як для вдосконалення правового статусу органів державної влади та органів місцевого самоврядування і поліпшенню їх управлінської діяльності, так і для підвищення ефективності державного управління в цілому. Як вказано вище, для вирішення цих питань необхідне детальне вивчення структурно-функціонального змісту державного управління із застосуванням структурного та функціонального аспекту системного підходу.

Слезаров О. П.

Класичний приватний університет, аспірант кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ЯК ФОРМА ГРОШОВОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ

У вітчизняній юридичній науці до правових проблем організації і функціонування національної грошової і платіжної систем не приділялося і не приділяється спеціальної уваги. Суспільні відносини, що складаються в процесі грошового обігу, регулюються фінансовим правом. Розрахункові відносини регламентуються нормами різних галузей права, в першу чергу, нормами фінансового і цивільного права, які у своїй сукупності утворюють комплексний інститут права. Державні фінанси пов'язані з грошовою системою, яка більшою чи меншою мірою управляється державою, тоді як ця ж грошова система не залежить від волі приватного власника, що розпоряджається своїми фінансами.

Безготівковий грошовий обіг регулюється і іншими галузями права. Правові основи розрахунків встановлюються не лише положеннями фінансового, цивільного і підприємницького права, але нормами адміністративного права і кримінального права. Зокрема, адміністративне право регулює відносини, пов'язані з притягненням до відповідальності за здійснення адміністративних правопорушень у сфері грошового обігу, грошової системи. Норми кримінального права передбачають заходи кримінальної відповідальності за скоєння таких злочинів як виготовлення або збут підроблених грошей.

Сучасна фінансово-правова наука розглядає грошовий обіг в якості важливого елементу грошової або платіжної системи держави. При цьому, під грошовою системою слід розуміти врегулювання грошового обігу, закріплене в законодавчому порядку, або уся сукупність грошових знаків, що є в обігу на території держави (Алісов Є.О. Грошовий обіг і екстраординарні фінансові правовідносини / Є.О. Алісов // Наук. вісн. Чернівецьк. ун-ту: Зб. наук. пр. Вип. 103: Правознавство. – Чернівці: Рута, 2001. – С. 85).